

Links en rechts van het jaartal in grote cijfers, merkt men twee zepuntige sterren die het ware jaartal van aanmaak onthullen, zoals hiernavolgend afgebeeld :

Uit de hiernavolgende opsomming zal blijken dat deze twee sterren niet altijd aan beide zijden van de « datum met grote cijfers » geplaatst zijn en dat in sommige gevallen slechts een enkele ster het aanmaakjaar aangeeft (met de 2 laatste cijfers, t.t.z. de tientallen en eenheden).

Logischerwijze nemen we aan dat bij de creatie van het stuk de onveranderlijke datum eens en voor altijd werd toegekend. Maar in twee gevallen wordt onze veronderstelling twijfelachtig. Wij komen er op terug bij het behandelen van de betreffende stukken.

1. YEOMAN n° 116 - 50 Centimos- 1949.

De 2 sterren, vóór en achter ESPANA, dragen volgende aanmaakjaartallen : 1951. 1952. 1953. 1954. 1956. 1962.

2. YEOMAN n° 116 - 50 Centimos- 1963

Daar we dit stuk niet bezitten kunnen we ook niet nagaan of het type gewijzigd is. Dit is het eerste geval waar, zoals hierboven vermeld, twijfel mogelijk is. De aanmaakjaren zijn : 1963. 1964. 1965.

3. YEOMAN n° 124 - 50 centimos- 1966

De datum van aanmaak bevindt zich aan beide zijden van de creatiedatum, t.t.z. : 1967. 1968. 1969. 1970. 1971.

4. YEOMAN n° 113 - 1 Peseta -

Het slagjaar is te vinden in de 2 sterren aan weerszijden van « UNA » (peseta) maar tussen de drie reeksdata ontdekken we, vergissing voorbehouden, geen enkel wijziging aan het type (2^e twijfel)

Ziehier : 1947 : 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1956.

1953 : 1954. 1956. 1960. 1961. 1962. 1963.

1963 : 1963. 1964. 1965. 1966. 1967.

Het is interessant er op te wijzen dat sommige slagjaren elkander kruisen op 2 jaar-typen. (zie de cursieve jaartallen).

5. YEOMAN n° 125 - 1 Peseta - 1966

Ditmaal betreft het wel een nieuw munttype (Franco, verouderd hoofd). De twee sterren aan weerszijden van « UNA » geven volgende slagjaren : 1967. 1968. 1969. 1970. 1971.

6. YEOMAN n° 114 - 2 1/2 Pesetas - 1953

Twee sterren aan weerszijden van « 2,50 » duiden volgende datums aan : 1954. 1956. 1968. 1969. 1970. 1971.

Te noteren valt dat de numismatische waarde der stukken van 1968 en 1969 tussen de 2000 en 3000 Pesetas ligt terwijl voor het gangbare stuk van 1956 van 5 tot 50 Ptas geboden wordt.

7. YEOMAN n° 117 - 5 Pesetas - 1949

Ster — Cinco — Ster. De datums zijn : 1949. 1950. 1951. 1952. Het stuk van 1952 wordt getaxeerd op 50.000 Ptas!

8. YEOMAN n° 118 - 5 Pesetas - 1957

Een enkele ster geeft de slagjaren aan, met de tientallen en eenheden, als volgt : 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71.

9. YEOMAN n° 119 - 25 Pesetas - 1957

Zoals hierboven : 58. 59. 61. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. Merk het ontbreken van bepaalde jaartallen op.

10. YEOMAN n° 120 - 50 Pesetas - 1957

Zoals hierboven : 58. 59. 60. 67. 68. 69. 70. 71.

11. YEOMAN n° 122 - 100 Pesetas - 1966

We keren terug naar de 2 sterren en de volledige jaartallen : 1966. 1967. 1968. 1969. 1970.

Deze wijze van dateren is niet eigen aan het Franco-Spanje. Wij komen het eveneens tegen tijdens de voorlopige regering van 1870, onder AMADEO de SABOYA en sporadisch onder het bewind van ALFONSO XII en XIII. Wij zouden graag een volledige lijst gegeven hebben ons steunend op YEOMAN, maar ongelukkig wordt dit werk hoe langer hoe onduidelijker vooral als men teruggaat tot de vorige eeuw. Hierna volgen de stukken met meerdere datums, zoals gepubliceerd door José A. VINCENTI, Madrid, uitgave 1972 (1)

12. 50 Centimos Alfonso XII - 1855— ; 1886.

13. 50 Centimos Alfonso XIII - 1904— ; 1904, 1910.

14. 1 Pta voorlopig bewind - 1870— ; 1870, 1873.

15. 1 Pta Alfonso XII - 1885— ; 1885, 1886.

16. 2 Ptas voorlopig bewind - 1870— ; 1870, 1873, 1874, 1875.

17. 5 Ptas Amadeo 1871 ; 1874, 1875.

18. 5 Ptas Alfonso XII - 1885— ; 1885, 1886, 1887.

* *

Alzo bezit de spaanse numismatiek een geweldige troef wanneer het er op aan komt de staat van bewaring van een stuk te bespreken voor het vaststellen van zijn prijs. Zo het slagjaar onzichtbaar geworden is, hoe moet dan de waarde van het stuk bepaald worden ?

(1) Catalogo de Monedas Espanolas 1869-1963. Centenario de la Peseta como unidad monetaria nacional. VI Edicion, 1972.

Uit nieuwsgierigheid reproduceren we hierna de prijzen van de catalogus VINCENTI van 1972 met betrekking tot het 5 Ptas stuk van Alfonso XII type 1885 (n° 18) :

<i>Jaar van aanmaak</i>	<i>Atelier</i>	<i>Waarde in Ptas</i>
1885	MSM	van 300 tot 1300
1886	MSM	» 500 » 1500
1887	MSM	» 200 » 750
1887	MPM	» 400 » 1500

Wij kozen deze munt omdat de er op afgebeelde vorst een fijne baard draagt zodat deze, bij het minste begin van sleet, verdwijnt zonder nochtans de algemene staat van bewaring van het stuk aan te tasten. Inmiddels zal een verwittigd numismaat vast stellen : Afgeschoren baard = waarschijnlijk slagjaar ook uitgewist... En ziedaar, de spaanse munten bezitten ook een klein geheim. André WEBER

Deze bijdrage, overgenomen met de vriendelijke toelating van de schrijver, verscheen in het januari nummer 1973 van het verenigings-tijdschrift van de « Cercle Numismatique de Mulhouse » waarvan M. André Weber het voorzitterschap waarneemt. Deze kring is sinds verscheidene jaren aangesloten bij het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde en wij maken van de gelegenheid gebruik de kwaliteit van dit tijdschrift te loven. In zijn bijdrage stelt M. Weber enkele vragen. Wij zullen graag de antwoorden van onze lezers desbetreffend, publiceren.

DE CHINESE MUNTSTUKKEN VOORZIEN VAN LOKALE CONTRAMERKEN

De gemiddelde nimismaat hecht niet veel belang aan de muntstukken welke van een plaatselijk contramerk voorzien zijn. Sommige verzamelaars specialiseren zich in het bijeengaren van munten uit verscheidene landen ; maar dan van een contramerk voorzien. Anderen weerhouden een paar specimen voor een type-verzameling maar daarentegen hebben bepaalde numismaten geen belangstelling voor « verminkte » muntstukken. Hoe dan ook, deze stukken komen veelvuldig voor en zijn bijgevolg zonder veel moeilijkheden te verkrijgen.

Geschiedkundig bekeken begon de toepassing van het plaatselijke contramerk, op stukken ter grootte van een schild uit de spaanse of mexikaanse munthuizen, op eenvoudige manier.

De plaatselijke autoriteiten en/of de bevoegde banken ontvingen, voor het gebruik in hun distrikten of provincies, aanzienlijke hoeveelheden van dit munttype.

Aangezien deze muntstukken niet van chinese oorsprong waren diende men er zekere aanduiding van waarborg op aan te brengen. Dus werden er plaatselijke contramerken op de stukken geslagen om ze een authentiek uitzicht te geven en opdat ze wettelijk gebruikt zouden kunnen worden bij financiële transacties.

Inderdaad, in de plaats van lettertekens of gegraveerde inschriften, werden bepaalde oude chinese stukken veelvuldig voorzien van lokale contramerken. Zo op het eerste gezicht lijken munten met plaatselijk contramerk voorwaar interessant, maar de betekenis van de er op aangebrachte inschriften is het des te meer.

Op dit vlak zijn er twee problemen. Vooreerst, de contramerken (beter gezegd : de lettertekens) gaan terug tot een periode van 100 jaar en zijn niet meer vergelijkbaar met de huidige lettertekens. Men komt dus niet meer terecht met een hedendaags chinees woordenboek. Er moest dus beroep gedaan worden op iemand die de oude chinese lettertekens ontcijferen kon.

Het tweede probleem bestond hierin dat de meerderheid der lettertekens die op de verschillende stukken voorkwamen, konden geklasseerd worden als persoonlijke eenzelvigheidstekens. Wat er op neer komt dat een persoon zich kon identificeren door middel van een monogram of door een reeks lettertekens. Dat komt enigermate overeen met de op vee aangebrachte eigendomstempels.

De chinese lettertekens zijn samengesteld uit begrippen die kunnen dienen tot het tekenen van het fysisch uitzicht van een persoon, zijn titel of alle andere karakteristieke eigen aan deze persoon. Deze ontelbare variëteiten kwamen te voorschijn bij het in voege brengen van het lokaal contramerk door zakenlui of door plaatselijke handelaars om hun clientele te overtuigen van de authenticiteit der munten van hun instelling.

Nochtans is het mogelijk enkele contramerken te kiezen en hun betekenis ervan in het algemeen of in het bijzonder, voor waar te verklaren.

- 宝 de schat ; voor zover uitgegeven door de penningmeester
- 𠄎 de penningmeester ; een combinatie van stijl van de mens (Γ) en van rekenkunde (+).
- 元 Yuanñ een gewoon teken, de yuan als standaardmaat van munteenheid, ter waarde van een dollar.
- 交 een stuk, waarschijnlijk een omschrijving voor het aanduiden van een yuan of een geheel stuk.
- 才 de Munt ; een algemeen teken om aan te duiden dat het stuk er mede gemerkt, gangbare munt is.
- 合 het paleis ; misschien een persoonlijk merk om het huis van uitgifte te identificeren. Evenwel is dit merkteken een gewoon teken dat zou kunnen betekenen of aanduiden dat het stuk officieel als echt te herkennen is.
- 盲 graaf ; zoals in « zo gaaf als een yuan »
- 𠄎 gaaf, een andere vorm van het hierboven vermelde teken.
- 𠄎 duizend, een symbolisch schrijfteken dat 1000 betekend.

Tot slot dient gezegd dat er nog wel andere merktekens zijn die ofschoon waarneembaar, niet voor een omschrijving vatbaar zijn. Het is mogelijk dat deze tekens behoren tot de categorie van persoonlijke merktekens van handelaars of gelijkaardige personen die iets met deze stukken te maken en redenen hadden om hun merkteken van geslacht op geslacht te doen overgaan.

L. V. L.

V. WYCKAERT

OFFICIËLE NASLAGEN VAN HEDENDAAGSE GOUDEN MUNTEN.

I. Inleiding.

Vooraf voor de verzamelaars van hedendaagse gouden munten zijn de talrijke naslagen — waaronder de officiële zeker geen onaanzienlijke plaats bekleden — een belangrijke hinderpaal om zich een duidelijk idee te vormen over de authenticiteit van sommige kollektiestukken, temeer daar de meeste katalogen ons in dit verband geen of althans te weinig concrete gegevens verstrekken.

De meeste informatie daaromtrent bereikt ons dan ook slechts erg fragmentarisch via kortere mededelingen in numismatische tijdschriften of in publikaties van financiële instellingen.

Vooraf door de « Dresdner Bank » wordt reeds sinds meerdere jaren een lofwaardige poging ondernomen om de officiële naslagen van hedendaagse gouden munten kenbaar te maken.

Door een kritische ontleding van de gegevens, die door deze instelling worden verstrekt, is het althans mogelijk een aantal gouden munten te weerhouden, die zonder enige twijfel als officiële naslagen dienen te worden bestempeld.

Om deze betwistbare munten zo nauwkeurig mogelijk te identificeren zal naar volgende katalogen worden verwezen :

- R. FRIEDBERG : Gold Coins of the World. Complete from 600 A.D. to the Present. — New York, 1965 (F).
- F. REINFELD : Münzkatalog. Von der Antike bis zur Gegenwart. — Stuttgart, 1965 (R).
- G. SCHON : Weltmünzkatalog. XX Jahrhundert. — München, 1971 (S).
- R. YEOMAN : A Catalog of modern World Coins. 1850-1964. — Racine, 1967 (Y).

II. Ontleding van de officiële naslagen van hedendaagse gouden munten.

A. FRANKRIJK

- 20 Frank (F. 336, R. 123, S. 11, Y. 66)
Nageslagen jaartallen : 1907-1914.
Prijs van de naslag : circa 910 BF.
Prijs van de originele munt : circa 910 BF.
Deze naslag werd aangemunt in de periode 1951-1957.

B. GROOT-BRITTANNIË

- 1 Pond (F. 262, R. 292, S. 23, Y. 78)
Nageslagen jaartal : 1925.
Prijs van de naslag : circa 1232 BF.
Prijs van de originele munt : circa 1232 BF.
Deze naslag werd aangemunt in de periode 1949-1951.

C. OOSTENRIJK

- a. 8 Florijn (F. 419, R.—, S.—, Y. 22)
Nageslagen jaartal : 1892.
Prijs van de naslag : circa 756 BF.
Prijs van de originele munt : circa 1148 BF.
- b. 4 Florijn (F. 420, R.—, S.—, Y. 21)
Nageslagen jaartal : 1892.
Prijs van de naslag : circa 434 BF.
Prijs van de originele munt : circa 1095 BF.

- c. 100 Kroon (F. 424, R.—, S. 24, Y. 51)
Nageslagen jaartal : 1915.
Prijs van de naslag : circa 3570 BF.
Prijs van de originele munt : circa 13650 BF.
- d. 20 Kroon (F. 425, R.—, S. 23, Y. 50)
Nageslagen jaartal : 1915.
Prijs van de naslag : circa 784 BF.
Prijs van de originele munt : circa 3500 BF.
- e. 10 Kroon (F. 428, R.—, S. 22, Y. 49)
Nageslagen jaartal : 1912.
Prijs van de naslag : circa 406 BF.
Prijs van de originele munt : circa 490 BF.
- f. 4 Dukaat (F. 386, R.—, S. 2, Y. 25)
Nageslagen jaartal : 1915.
Prijs van de naslag : circa 1750 BF.
Prijs van de originele munt : circa 6290 BF.
- g. 1 Dukaat (F. 402, R.—, S. 1, Y. 24)
Nageslagen jaartal : 1915.
Prijs van de naslag : circa 462 BF.
Prijs van de originele munt : circa 1050 BF.
Deze naslagen werden aangemunt na 1950.

D. ZWITSERLAND

- 20 Frank (F. 7, R. 66, S. 10, Y. 41)
Nageslagen jaartallen : 1935L, 1947, 1949.
Prijs van de naslag : circa 1134 BF.
Prijs van de originele munt : circa 1134 BF.
Deze naslag werd aangemunt na 1944.

III. Besluit.

Als we deze gegevens toetsen aan de informatie, die ons wordt verstrekt door de hierboven geciteerde katalogen, blijkt onmiddellijk dat zelfs de meest geraadpleegde standaardwerken voor de hedendaagse numismatiek ons inderdaad slechts zeer fragmentarisch enkele inlichtingen doorspelen betreffende de in omloop gebrachte officiële naslagen.

Doorgaans worden we namelijk door de katalogen slechts ingelicht over het bestaan van Oostenrijkse naslagen, en dan nog al te vaak zonder afzonderlijke prijsopgave, hoewel dat voor deze munten zeker wenselijk zou zijn.

Over de Franse, Britse en Zwitserse naslagen wordt zelfs in geen van de vier aangehaalde katalogen melding gemaakt.

Dit is des te opmerkelijker, daar we de term « officiële naslag » zo strikt mogelijk hebben gehouden, en dus enkel hebben toegepast op officiële naslagen, die niet of nauwelijks te onderscheiden zijn van de originele munten en ons dus uiteraard niet inlichten over het jaartal van de naslag zelf.

Een engere definitie kan bezwaarlijk worden geformuleerd, zodat het negeren van het bestaan van desbetreffende stukken uit zuiver numismatisch oogpunt ongetwijfeld als een hiaat moet worden beschouwd, ook in die gevallen waar er geen uitgesproken of zelfs helemaal geen waardeverschil valt te noteren tussen de nageslagen en de originele munten.

P. VAN DEN KERKHOVE.

HOE DE IJZEREN « KISSI PENNIES » DOOR MUNTSTUKKEN VERVANGEN WERDEN.

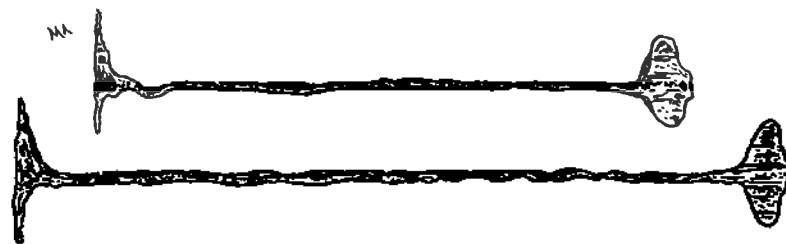
De « kissi penny » is waarschijnlijk het enige primitieve geld dat in onze tijd gebruikt werd en dat de engelse en Amerikaanse geldwaarden concurrentie kon aandoen in eenzelfde gebied.

De « kissi penny » is een ruw stuk ijzerdraad die in de eerste plaats gekend was en gebruikt werd door vier afrikaanse stammen : Kissi, Loma, Kpelle en Bande. Deze stammen bewoonden het graafschap Lofa gelegen in het noord-oostelijk gebied van Liberia.

Liberia werd gesticht door bevrijde Amerikaanse negerslaven, verlangend om terug naar Afrika te keren. Behalve de dollar en zijn pasmunten heeft Liberia nooit andere munten gekend.

Omstreeks de eerste wereldoorlog waren enkele Franse munten in omloop in het hinterland, langsheen de grens van Guinea. Deze munt werd vervangen door de Britse West-Afrikaanse sterlingwaarden, ponden en shillingen, die gangbare munten werden tot aan de tweede oorlog, t.t.z. tot de munten van de Verenigde Staten wettig betaalmiddel werden.

Terwijl andere munten kwamen en gingen bleef de « kissi penny », van kleine waarde, steeds in omloop ofschoon hij door geen enkele bank gegarandeerd werd en hij zelfs geen officiële wisselkoers bezat.

Eén uiteinde van de « kissi penny » is schijfvormig afgeplat zodat hij op een spatel lijkt. Het andere uiteinde is bewerkt in een scherpe « T » vorm. De schijf en de « T » dienen om de lengte te beveiligen (hoeveelheid metaal) van individuele geldstukken, zoals

de rand met inschriften enz., bij gouden en zilveren munten diende om de hoeveelheid edel metaal tegen het afsnoeien te beschermen.

De stambroeders weigerden de ijzeren pennies te aanvaarden indien zowel de « T » en de schijf tegelijk, niet ongeschonden waren.

De lengte van de « kissi pennies » varieert van 20 tot 40 cm, wat er zou kunnen op wijzen dat de smeden niet voldoende vakmanschap bezaten om de « T » of de schijf te verwijderen noch om de draadstang, eenmaal ingekort, opnieuw haar vorm te kunnen geven.

De grenzen van de moderne afrikaanse staten werden vastgelegd zonder rekening te houden met de inheemse bevolking. De vier stammen die de « kissi penny » gebruikten als muntwaarde, doorkruisten een zelfde grens. De Kissi stam, alhoewel in aantal de kleinste van de vier stammen, is onderverdeeld in drie bijna gelijke delen, gelegen in de hoek waar Liberia, Guinea en Sierra Leone aan elkaar grenzen.

De Loma alsmede de Kpelle zijn gescheiden door de grens met Liberia en Guinea en de Bande leeft langs de beide zijden der grens van Sierra Leone en Liberia. Het waren de Mandigoes, een stam van kooplieden, die de ijzeren stukken in dat gebied invoerden.

De ijzeren « kissi » staafjes werden als ruilmiddel gebruikt op de markten van dit gebied, maar ze hadden ook een waarde als gerieflijkheid. Iedere smid uit het dorp kon er een gereedschap of een wapen van maken. Voor een bundeltje van 20 ijzeren staafjes kon men een aks bekomen, voor twee dezer bundeltjes kreeg men een goed keukemes. Een hak voor vrouwen was te verkrijgen voor 3 à 4 staafjes en voor een maimes volstond reeds een staafje. Voor het vervaardigen van een groter gereedschap betaalde men de smid met een bundel van 20 ijzeren staafjes ofwel door het presteren van een volledige werkdag op zijn boerderij.

Het benodigde ijzer voor de aanmaak van « kissi pennies » werd gesmolten door de mandigoes, in de dorpen Bakpala en Nemisola in Guinea.

Peter Yakpawola, een oude man van de Loma stam, was werkzaam in de gieterij te Nimisola en weet hierover nog het volgende te vertellen : « Wij groeven rotsblokken uit de glooiing van de « Bey » berg ; wij sloegen ze stuk en droegen ze in manden naar het dorp. Daar bevond zich, op een kleine heuvel, een ronde oven uit leem en slijk gemaakt en die ongeveer een diameter had van 10 voet. Gelijk met de grond was de oven open langs vier zijden om er de wind, komende uit gelijk welke richting, steeds te laten inblazen. Wij maakten buizen uit leem van deze lengte. (hij bracht de handen op 20 cm van elkaar) en van deze dikte (en hij vatte zijn pols)

Wij rolden de leem rondom stokken, als we deze er nadien uit-trokken bleven er buizen over. We stapelden ze op, zetten ze samen vast om also een kast te vormen binennin de oven. De openingen van de holle buizen waren gericht tegenover de 4 openingen in de oven.

Wij vulden vervolgens de kast met houtskool en legden er nadien de ijzerhoudende stenen boven op. De wind wakkerde het vuur aan zonder hiervoor van blaasbalgen gebruik te moeten maken.

Wij onderhielden het vuur gedurende drie dagen door voortdurend houtskool te storten langs de schoorsteen. De vierde dag doofde het vuur uit en wij maakten de ene buis na de andere los. De ijzeren gietvormen waren soms zo groot als een mensenhoofd. Stukjes van de gietvorm werden gesmeed tot « kissi pennies » en zij werden in het hele gebied verhandeld ». De ijzeren « kissi » staafjes werden in de streek ingevoerd omstreeks het begin van deze eeuw.

Voordien waren het grotere ijzeren stukken waarmee handel gedreven werd. Tot in 1920 waren de ijzeren « kissi » staafjes de enige, door de mensen van deze streek, gekende munten. Zelfs nog in 1937 diende de antropoloog George Schwab, alvorens iets te kunnen kopen op de markt van Voinjama, zijn engelse munten om te ruilen tegen ijzeren « kissi » staafjes. In 1918, het jaar waarin Kezeli Momol de eerste taks op de rijst van Voinjama de Monrovia zag helpen afstaan, moest hij ook bundeltjes ijzeren staafjes, van ieder 20 stuks, wegbrengen. Toenmaals volstonden 30 tot 40 bundeltjes om een koe te kopen, voor een vrouw waren er 60 tot 80 nodig. De waarde van een gevangen genomen slaaf tijdens de slavernij oorlog, werd in 1915 geschat op 100 à 200 bundeltjes.

Wanneer een behoeftige, wegens belangrijke schulden verplicht was een zijner kinderen te verpanden, bevestigde hij een « kissi penny » op het hoofd van zijn kind, wanneer hij het zijn schuldeiser ging aanbieden. Dit liet toe het onderscheid te maken tussen de verpande dienst-knecht en een echte slaaf. Een in pand gegeven persoon met een ijzeren staafje op het hoofd mocht niet verkocht noch mishandeld worden.

Het ijzeren stuk symboliseerde het inzicht van de familie het kind met geld terug te kopen. Een overeenstemmende praktijk is nog in voege bij de Loma stam te Voinjama.

Volgende praktijk maakte deel uit van de huwelijksplechtigheid : een schoonvader biedt de toekomstige echtgenoot van zijn dochter drie ijzeren staafjes aan, samen gehecht op een losse manier. Dit duidt aan dat de vrouw een echte bruid is en geen slaaf en dat ze als een lid van de familie moet behandeld worden.

De zuidelijke clans van Kpelle en Loma dreven eveneens handel, gebruikten daarbij zakjes zout in palmboombladeren gewikkeld en deze dienden ook als ruilmiddel. Zo een zakje was drie ijzeren staafjes waard. Drie « kissi pennies » noemde te Loma, « un sel » of een « kpoloi ».

Twee stukjes waren voldoende om een yard gestreepte veldstof te kopen. Deze stof was geweven in vier gestreepte delen van ieder 10 cm breed en werd eveneens als ruilmiddel gebruikt. Een enkel ijzeren staafje kon een waarde hebben van een stoffen lendendoek voor kinderen.

De eerste westerse munt die wettelijk aanvaard werd door de stamgenoten werd ingevoerd door de franse kolonialistische regering.

Vijftien van deze grote muntstukken volstonden voor het kopen van een koe (de koers bedroeg 40 tot 50 kissi voor 1 frank).

Te Balagwalazu, op 2 dagen marcheren van de baan, sprekende over deze franse stukken, zegt de gebrekkige evangelist Borbor Talbor het volgende: Wij noemden ze felansi dala (franse dollars): zij vertoonden een bloem op een zijde (leliebloem). In 1930 gebruikte ik voor het eerst een franse dollar voor de betaling van de taks op de hutten. Het volgende jaar evenwel aanvaardde de regering ze niet. Ik moest me bedienen van ijzeren stukken of van de munten met de « palmboom » erop. (de engelse muntstukken van West-Afrika hadden een palmboom op de keerzijde. In de helft van 1920, verschenen de britse stukken voor West Afrika op de markt van het gebied en geleidelijk vervingen ze in Liberia de franse munten, Kezeli Momul kocht in 1927 voor de begrafenis van zijn oom een koe voor de prijs van 6 pond. Van 1925 tot 1929 werd in de streek een bundel van 20 ijzeren staafjes omgewisseld voor één schilling. In 1930 bepaalde een wet, uitgevaardigd door de regering van Liberia het dagloon van een arbeider op 8 liberiaanse cent. In 1937 werd het verhoogd tot 15 cent per dag. Deze twee omstandigheden veroorzaakten een devaluatie van de « kissi penny », in verhouding tot de munt met de « palmboom ».

In 1940 maakte de edelachtbare C. C. D. Dennis, distriktcommissaris (de titel werd later gewijzigd in provinciecommissaris: van wat heden nog het graafschap Lofa is en dat deel uitmaakt van de westelijke provincie) openbaar, dat zijn diensten voortaan geen ijzeren staafjes meer zullen aanvaarden voor de betaling van taksen, vergoedingen of regeringsschulden. Hij raadde de bevolking aan « echte » munten te gebruiken. Commissaris Denis kocht met duizenden ijzeren staafjes op en liet ze hersmeden tot spaden, hakken en kapmessen die zouden gebruikt zijn geworden bij de aanleg van de weg tussen Voinjama, Zorzor en Kolahun.

Het geld van de Verenigde Staten deed ook zijn intrede in het graafschap Lofa tijdens de « oorlog tegen Hitler ». De stambroeders noemde het « vlieghavenmunt » omdat de inheemse werklieden die de Amerikaanse troepen hielpen bij de aanleg van het vliegveld Robert nabij Monrovia, hun dagloon in amerikaans geld uitbetaald kregen (10 cent per dag).

In september 1943 werd een overeenkomst gesloten tussen de regeringen van de U.S.A. en de republiek Liberia waarbij de Amerikaanse dollar gelijkgesteld wordt met de Liberianse. Een der termen van het accordé verbod echter aan Liberia het drukken van gelijk welk papieren geld. De Amerikaanse geldwaarden vervingen de britse West-Afrikaanse als wettelijk betaalmiddel in de republiek Liberia. Heden zijn de eersten nog steeds in omloop.

De bevolking van het graafschap Lofa werd er toe gebracht al haar munten met de « palmboom » om te wisselen tegen « vlieghavenmunt » maar de « kissi penny », ofschoon niet gangbaar voor betaling

van taksen of honorariums, bleef in omloop tussen toestemmende partijen omdat hij een onafhankelijke waarde bezat, gebaseerd op zijn hoeveelheid metaal.

Op het einde van de oorlog werden de « kissi pennies » verhandeld op de markt van Voinjama tegen een koers van 2 stuks voor één Amerikaanse cent.

De snelle expansie van de Liberianse economie na de oorlog en de beschikbaarheid van muntstukken (Amerikaanse en Liberianse) waren er de oorzaak van dat de « kissi » staafjes, groot van omvang, minder en minder als ruilmiddel gewenst waren, ofschoon ze rechtstreeks konden omgezet worden in nuttige ijzeren gereedschappen en dat een groot gedeelte van de landbouw in het graafschap Lofa nog met het kapmes, de hak en het oogstmes geschiedde. De « vlieghavenmunt » was rechtstreeks inwisselbaar tegen eender wat en ze was gemakkelijker te behandelen.

De mensen van Fisebu in Loma drijven nog lachend de spot met het machtige opperhoofd dat midden 1940 nog een koe kocht met een hoge stapel « kissi pennies » (een kalf was destijds 50 dollar waard en hiervoor zouden er 500 bundels nodig geweest zijn).

Vanaf dat de dorpelingen bereid gevonden werden het papieren dollar geld te aanvaarden werd de « kissi penny » niet meer als gangbare munt gebruikt.

Ofschoon het niet meer mogelijk is nog iets op de dorpsmarkt te kopen met een « kissi penny », worden de ijzeren staafjes nog gebruikt bij bepaalde rituele offerande of godsdienstoefeningen.

Nadat de jongensschool (poro) of de meisjesschool (sande) uit de rimboe naar het dorp teruggekeerd zijn, na een verblijf van een jaar of meer in het woud om de ritussen van de inwijding aan te leren, worden de met rijst gevulde kookpotten gegarnierd met « kissi pennies ». Deze laatsten kunnen tot fetisj omgevormd worden. Een pak van zeven staafjes, samengebonden « aan kopen staart » en in de

vuile begane grond geplant juist voor de drempel voor de hut van een man, moet er in zekere zin voor zorgen dat zijn vrouwen hem zullen gehoorzamen. Eenzelfde pak verborgen temidden van enkele wijnstokken samengebonden in de vorm van een lage stoel maakt dat de eigenaar van deze stoel met groter gezag spreekt dan gelijk wie uit zijn woonwijk.

Een ijzeren staafje kan als fetisj gebruikt zijn om de uitwerkingen van een vijandige fetisj te dwarsbomen. Om hiertoe te komen kiest een man 2 ijzeren staafjes, begeeft er zich mede in het woud en klopt ze zodanig op elkaar tot een ervan doorbuigt. Het doorgebogen staafje werpt hij weg en knoopt een draad in het midden van het andere staafje. Deze fetisj, geplant voor de drempel van de deur, zal het vermogen beperken van al de leden zijner familie of woonwijk, vermogen dat er kan in bestaan iemand te betoveren. Een lid van de Kpelle stam vertelt dat sommige bijgelovige personen nog « kissi pennies » gebruiken om zich tegen toverij te beschermen. Een of twee ijzeren staafjes worden samen met bladeren in een emmer gekookt. De man die zich beschermen wil wast zich met de the en prevelt weldoende bezweringsformules terwijl hij zijn lichaam besprenkelt met de volle hand.

- + mijn lichaam zal rein blijven — besprenkeling.
- + al die me haten zullen sterven — besprenkeling.
- + ik zal goede dingen bekomen — bdsprenkeling.
- + ik zal een vrouw hebben en geen jonggezel blijven — besprenkeling.

De dag van vandaag is de « kissi penny » een eigenaardigheid voor de toeristen gekocht bij de « Charles » (Mandigo handelaars).

Er wordt een prijs van 50 cents gevraagd maar na het gebruikelijke afbieden krijgt men hem voor 30 of 25 cent. Vermits deze ijzeren staafjes, door de stammen van het graafschap Lofa naar Liberia als munten meegebracht, in dit vochtige west afrikaanse klimaat snel verroestten, worden ze steeds minder talrijk. Het is zeker dat de waarde van de « kissi penny » als verzamelstuk zal stijgen.

Referentie : Wife for 60 pennies bij Joseph, Conrad Wold 1970.

Valerie WYCKAERT.

« DE MUNTSCHAT VAN LIBERCHIES »

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK ALBERT I
KUNSTBERG, BRUSSEL

Bij deze gelegenheid werd een boek uitgegeven met de studie van de schat bestaande uit gouden Romeinse muntstukken die kort geleden te Liberchies gevonden werden. Het is het werk van een zeer gekend Belgische numismaat die vooral de Romeinse munten bestudeert.

Het bevat, benevens de katalogus van de 368 munten die de schat uitmaken en waarvan ieder stuk afgebeeld is, een studie aangaande de verschillende aspecten van dit geheel.

Het bevat, bij wijze van inleiding, en gesteund op de gedeeltelijke opgravingen, de geschiedenis van de *vicus* van « Bons Villers » te Liberchies, die men hoogst waarschijnlijk kan identificeren met het op de antieke reiswegen vermelde *Geminiacum*.

Beknopte inhoud : De vicus van « Bons Villers ». Ontstaan. Ontwikkeling. De « Fontaine des Turcs ». De tempel. Ambachten. Urbanisme. De ontdekking. Verval van de *vicus*. Militaire verdediging. **De muntschat.** Samenstelling. Varianten. *Officinae*. Studie van de muntstempels. Frekwentie van het aangemunt goud. Metrologie. Instempelingen en graffiti. Gouden muntschatten tussen 64 en 217. Gouden Romeinse munten gevonden in België.

Katalogus.

Een prachtig boek van ongeveer 200 bladzijden, 15,75 + 24,5 cm, rijk geïllustreerd met 32 platen waarvan 7 gekleurd en met talrijke figuren in de tekst. Prijs 400 BF.

Te bestellen bij

V.Z.W. PRO GEMINIACO
11, Verhulststraat 1180 Brussel (België)

ONDERZOEK DER MUNTEN VAN NAPOLEON III MET HET JAARTAL 1855

M. Willy Herssens, schrijver van de studie betreffende de aanmunting onder Louis-Philippe, welke verscheen in het tijdschrift van het Europees genootschap voor munt- en penningkunde, besteed thans zijn volle aandacht aan de munten van Napoleon III. Met het jaartal 1855 ondervindt hij enkele moeilijkheden.

Jacques Jean Barré was algemeen stempelsnijder van 1 januari 1843 tot 14 februari 1855. Zijn muntmeesterteken « windhondkopje » kwam voor op de munten geslagen tijdens zijn ambt.

Albert Désiré Barré volgde hem op vanaf 27 februari 1855 en nam deze taak waar tot 31 december 1872. Hij koos een « anker » als muntmeesterteken.

Op de aangemunte stukken van 1855 vindt men, ofwel het windhondkopje ofwel het anker. Mr Herssens heeft zich voorgenomen een volledig overzicht te maken van deze muntmeestertekens, volgens waarde en muntwerkplaats.

Tot heden vond hij reeds :

windhondje :

10 centiem. atelier : A, B, en D.

5 centiem. atelier : BB, D en K.

2 centiem. atelier : BB.

1 centiem. atelier : W.

Anker :

100 Frank. atelier : BB.

5 Frank zilver. atelier : BB en D.

1 Frank. atelier : A.

10 centiem. atelier : A, B, BB, D, MA en W.

5 centiem. atelier : A, K en W.

2 centiem. atelier : A, D en W.

1 centiem. atelier : BB.

Hij doet beroep op bereidwillige lezers hun eigen verzameling te willen nazien en nieuwe gegevens desbetreffend aan hem te willen mededelen.

DE SCALP VAN DE GROENE SPECHT ALS MUNT

We zijn nog lang niet aan het einde met het nasporen van de merkwaardige wereld der primitieve munten.

De indische stam JURAK, gevestigd in Californië, gebruikte als klinkende munt de scalp van de groene specht met rode kop (met uitsluiting van ieder ander gebroed).

De waarde van de scalp werd vastgesteld in functie van zijn diameter.

De allerkleinsten waren 50 cent à 1 dollar waard en buitengewoon grote exemplaren bereikten een waarde van 5 dollar. De HUPA stam, eveneens uit Californië, gebruikte hetzelfde soort geld maar daar werden de scalpen slechts aanvaard voor een waarde gaande van 10 cent tot 1 dollar.

G. PAUWELS

VERMAARDHEDEN OP DE ANTIEKE MUNTEN

PRUSSIAS Iste (237-192)

Prussias Iste, de *Kreupele*, koning van Bythinië, heeft geen roemrijke reputatie nagelaten. Alles wat men weet van hem is dat hij de

Galliërs versloeg, dat hij als plunderaar optrad langs de kusten van de Hellepont en dat hij wel eens geschillen had met zijn bureu.

MITHRIDATES (157-124)

Mithridates, onverzoenlijke vijand van de Romeinen, was koning van een kleine, nauwelijks op de kaart zichtbaar streek in klein Azië. Hij was zo vindingrijk in zijn genie en in zijn haat dat hij een ogenblik de wereldheersers beven deed om het bezit van Azië. Maar het stond geschreven dat Rome spijs alles zou zegevieren. De geschiedenis toont aan dat de rol van Mithridates enige luister zou gehad hebben zo deze prins niet zo gemakkelijk zijn toevlucht tot de misdaad nam. Maar de legende beheerste deze naam zo lang omdat de man die hem droeg in de hoogste mate over een zielskracht en de ontembare energie beschikte die steeds bewondering afdwong. Alles wel beschouwd is het geen mooi leven zoals dat van een koning, maar ze tart de verbeelding zelfs bij hen die niet veel over geschiedenis gelezen hebben. Mithridates was de man die tweeëntwintig talen kende,

de man die zonder nadelige gevolgen alle vergiften kon drinken, die nooit schrik heeft gekend, de man wiens naam men aan een volks-geneesmiddel gaf, het is de de man waarvan Racine een held maakte in een zijner tragediën. Misschien ligt daarin zijn roem, maar zijn populariteit laat zich er allicht door verklaren.

M. P.

VOETANGELS BIJ HET IDENTIFICEREN VAN NUMISMATISCHE STUKKEN

Wanneer wij een « stuk » in handen krijgen dienen wij ons eerst af te vragen of het om een munt gaat of niet. Voor moderne stukken is de twijfel bijzonder klein. In de 16^e en 17^e eeuwen gelijken heel wat penningen op de koperen munten uit die dagen. Zij kunnen dan ook een « jeton » ofwel een reken- of telpenning zijn. In dat geval verraden delen van de tekst vaak de oorsprong en de bestemming: JECTOIR of JECT POUR LE BUREAU DE ... rekenpenningen speciaal geslagen voor bepaalde instellingen.

Veel oudere munten dragen een tekst in het Latijn. Dat is wel niet zo erg: er komen immers soms ook heel wat afkortingen voor: wij kunnen ze oplossen en ze uiteindelijk leren herkennen. Een flinke hulp hierbij is wat historische kennis en inzicht in de specifieke toestanden van de periode waaruit het stuk stamt.

De staat van bewaring van een munt of penning speelt bij het identificeren een hoofdrol: hoe beter bewaard hoe gemakkelijker de tekst te lezen en te ontcijferen is.

Jaartallen komen eerst als algemene regel op munten voor in de tweede helft van de 15^e eeuw. Ook dan duiken moeilijkheden op o.m. voor de cijfers 4 en 7, de zeven is dan liggend voorgesteld en de vier is een ruitje met onderaan links en rechts een staartje.

Ondanks veel goede wil en inspanningen moeten wij steeds op alle details letten: heel wat munttypes werden op vele plaatsen nagebootst voor inlands gebruik en aangepast met een lokale tekst. Daarbij komt dan nog dat munten gemakkelijk ver van de plaats van uitgifte verzeild geraken. Deze moet dan ware herkomst opgeven.

De munttekens wijzen de muntwerkplaatsen aan. Hoofdzaak is dan wel te weten of de munthoven steeds hetzelfde muntteken hadden. Zo had Brugge dus eens een staand leeuwke als muntteken, later een lelie. U weet ook dat in de moderne tijden ook letters als muntteken voorkomen. (bvb. Duitsland en Frankrijk).

Ook de meest geroutineerde speurder, de meest intelligente verzamelaar én de best onderlegde beroepsnumismaat kunnen niets zonder boeken. Liefst de beste standaardwerken e.a. handboeken. De meeste van deze werken behandelen een of andere historische of numismatische periode, want er bestaat geen enkel numismatisch werk, dat alle uitgiften van alle tijden en alle streken omvat.

Wil U even een sprekend voorbeeld hiervan, neem dan de laatste veilingkatalogus van het huis Jean De Mey van Brussel. Kijk vooraan: niet minder dan 106 boekwerken zijn er opgesomd: een indrukwekkende lijst! Al die numismatische boeken hebben ongetwijfeld het hunne bijgedragen tot het identificeren van veel zeldzame stukken en het opstellen van de catalogus.

Jaren ondervinding en geïnteresseerde belangstelling voor al wat de numismatiek aangaat, brengen U tot de eerste stap van een identificatie nml. tot welke periode behoort het voorliggende stuk? — is het een Griekse — Romeinse — Keltische — Merovingische — Karolingische — Middeleeuwse of latere munt?

J. P.

KRONIEK

NIEUWE MEDAILLES GESLAGEN DOOR DE MUNT VAN PARIJS

Huwelijksmedaille

Huwelijksmedaille.

De voorzijde stelt een jong koppel voor in galakostuum, beschermd door een zonnescherm met een achtergrond bestrooid met bloemen en vogels.

Op de keerzijde een grote gladde drempel voor beschrifting, met een achtergrond, bezaaid met bloemen.

Dit werk van Germaine Resseguier - Lagriffoul is geslagen in brons (43 FF.) en zilver (264. FF.). Diameter : 77 mm.

Huwelijksmedaille.

Huwelijksmedaille.

Voorzijde : twee aangezichten in elkaar verwerkt.

Keerzijde : de weergegeven vorm van de voorzijde met het vers uit de Genesis : « Zij zullen één zijn ».

Dit werk van Max Leognany, met een diameter van 63 mm is geslagen in brons (35 FF.) en zilver (193.-FF.).

Administration des Monnaies et Medailles, 11, Quai de Conti, Paris 6e.

Antonio Gaudi

De voorzijde stelt de beeldenaar voor van de grote spaanse architect, op het einde van zijn leven.

Op de keerzijde : de « cheminée sur la terrasse » uit « Casa Battilo » (1905-1907) met in het veld, de namen van zijn belangrijkste werken.

Deze medaille, werk van René Merelle, is geslagen in brons (34 FF.) en zilver (220 FF.) diameter : 68 mm.

Antonio Gaudi

SCHILDEN VAN LOUIS-PHILIPPE

Mijnheer Alfred Cornil uit Mont-sur-Marchienne schrijft ons een brief die zeker de specialisten van de franse aanmunting zal interesseren.

« De recente publikatie in ons tijdschrift over de « Numismatiek van Louis Philippe » bracht me er toe me in verbinding te stellen met de schrijver ervan, Mr. W. Herssens. De aanleiding hiertoe was het kenbaar maken van een specimen dat tot heden nog niet geïnventariseerd was. Hij nodigde mij uit deze mededeling aan de redactie kenbaar te maken, wat ik graag doe ».

In mijn verzameling bezit ik een stuk van 5 F 1831 K, Louis Philippe blootshoofd, rand met hol inschrift waarvan de lauwerkrans op de keerzijde deze is van het type met het gelauwerde hoofd.

Ziedaar een aanvullend type toe te voegen aan de reeds lange lijst van schilden van Louis Philippe die door hun verscheidenheid, hun overvloedig voorkomen en hun totnogtoe schappelijke prijs, de verzamelaars gelegenheid bieden hier nog hun gading te vinden, zonder al te belangrijke uitgaven te doen.

De zogenaamde « demi-sol à la balance »

Dit stuk is volgens De Mey en Poindessault (*Répertoire de la numismatique française*) nog zeldzamer dan de andere stukken van dezelfde reeks welke o. m. nog de « sol » en de « 2 sols » bevat. Het is al moeilijk deze laatste twee stukken nog in een goede staat van bewaring aan te treffen. Dezelfde auteurs vermelden de aanmunting van de « demi-sol » te Parijs, Metz, Rouen, Straatsburg, Limoges, Bayonne, Marseille, Montpellier, Orléans en Rijsel. Andere ateliers kregen de vermelding : « bestaan niet bewezen » ; hiertoe behoort dit van La Rochette (letter H). Ik bezit een stuk van dit atelier waarop niet alleen de letter van het atelier (H) maar ook het muntteken van de toenmalige directeur François Seguy (een anker) en van de graveur Jean-Jacques Biolay (een waterkruik) zeer duidelijk voorkomen. Bezit nog iemand van onze leden dit stuk? (M. C.).

Keerzijde : .IN.DOMINO.SPERANS.NON.INFIRMABOR.1594

In het midden van een woelige zee en een losbarstend onweder, een versterkte ronde torenburcht met drie verdiepingen, geflankeerd door zware wolken die de vier winden voorstellen : Boreas, Zephyros, Euros en Notos. Het geheel is omgeven door een lauwerkrans.

TEKEN AAN DE WAND?...

Het feit dat in minder dan 1 maand, twee van onze grootste België-verzamelingen verkocht werden, zou de België-speculanten en opkopers tot nadenken kunnen stemmen. Het wijst erop, dat zij die het kunnen weten, de mening zijn toegedaan dat het zo niet verder kan gaan en dat onze prijzen hun hoogste punt bereikt hebben.

Vergelijken wij een belgisch kataloog van 2-3 jaar terug met een van de laatsten, dan bemerken wij een gemiddelde prijsverhoging tot het 3 en 4 voud van de oude prijzen! Dit, als wij de linkse kolom bekijken, dus de stukken in ZS. Nemen wij de rechtse kolom Pr, dan bedraagt deze stijging slechts het dubbele. De speculanten doen dus verkeerd met steeds de prachtstukken op te kopen, aan de andere is nog meer te verdienen. Hierbij moeten we dan nog opmerken dat vroeger de stukken getakseerd werden in hun werkelijke prijskategorie. Een 4 belga van 1931 met enige sleet werd verkocht als ZS voor 200-300 fr, dus de prijs van de laagste of de middenkategorie. Terwijl nu dit stuk hoger gekwoteerd staat, vraagt men zelfs de prijs van de hoogste categorie of meer. Aldus groeit de prijsstijging tot het 6 of 8 voudige. Stukken die kappen vertonen, hamerkoppen of ernstige beschadigingen, worden aangeboden aan de prijs van ZS!

Wij gebruiken een kataloog van mei 1970 voor de engelse munten. Komt u in Londen, dan koopt u deze stukken nog steeds beneden kataloogprijs. Hetzelfde geldt voor Amerika. Deze landen kenden in 2 jaar tijds een prijsverhoging van minder dan 50 %. Voor Zwitserland en Duitsland ligt dit percentage iets hoger. Maar de karper-sprongen (of noemen we het liever zalmsprongen, want het gaat steeds hoger) die onze belgische stukken maken, daarmee staan we naast Italië en Spanje, daar moeten ook zulke vissen zwemmen.

Hoe is dit nu mogelijk?... Als we links en rechts horen dat deze « verzamelaar » 20 stukken van 50 fr 1935 en 200 van 1958 en een andere 500 stukken van 5 fr Leopold II en 6 stukken van 1790 « zilveren leeuw » bezit, en nog heel wat meer. Dan zijn dit geen verzamelaars, maar stokeerders. Krijgt een gewone verzamelaar op een veiling de kans om een stuk te kopen? Neen, het zijn steeds de handelaars of stokeerders, die de prijzen opdrijven. Laten wij, die het nog ernstig menen met onze hobby, aaneensluiten en kordaat weigeren te kopen tegen overdreven prijzen. Als men ons een 4 belga van 1932 aanbiedt, vol krassen die met het blote oog te zien zijn, kan dit stuk hoogstens « S », getakseerd worden en mag het dus geen 1600 fr kosten, maar slechts de helft of minder. Hetzelfde geldt voor alle stukken van die periode. Een kataloog die voor een muntstuk ZS 1200 fr en voor datzelfde stuk Pr 1600 fr voorstelt is vals. Vergelijken we met engelse katalogen, dan zien wij dat de prijzen per klasseverhoging steeds het dubbele worden of nog meer. 1 Crown 1845 staat gekwoteerd : Fine 15 £, VF 45 £ en EF 90 £. Dit zijn dan de moeilijkste stukken, uit de periode van onze Leopold I.

INLICHTINGEN

VRAAG en ANTWOORD

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Het atelier R.

Mijnheer A. F. verwonderde zich erover dat de catalogus van DE MEY en POINDESSAULT stukken vermeldt van 1793 voor het atelier R, daar waar deze letter het muntmerkteken is van het munt-atelier Rome, van 1811 tot 1817 en dit van Londen in 1815.

Werkelijk, vroeger was de letter R het muntteken van het atelier van Orléans, opgericht in 1420 en dat volgens Mazard zijn poorten zou gesloten hebben in 1791. (*Histoire monétaire et numismatique contemporaine* - blz. 22). Deze datum blijkt verkeerd te zijn. Trou-

wens op dezelfde bladzijde preciseert Mazard dat van 1792 tot het jaar V, de directeur van het atelier, een zekere Delespine, die een kompas als muntmeesterteken had. In dezelfde periode was J. Guinquoero stempelsnijder en deze had een ster als muntmeesterteken. Het werk De Mey-Poindessaut toont juist een foto van een 2 sol stuk van het jaar II met de letter R omringd met een ster en een kompas. Het betreft hier dus wel degelijk een stuk van Orleans.

De Mereau Sennelager

Mr André Van Keymeulen heeft ons het antwoord gegeven op de vraag, gesteld door M^r. W. Herssens. Het gaat inderdaad over een kamp voor duitse krijgsgevangenen, gelegen in Westfalen, niet ver van Paderborn. Men heeft er een ganse reeks mereau's geslagen

Het kamp wordt de dag van vandaag betrokken door het engelse leger. Soms verblijven er belgische eenheden voor bepaalde legeroefeningen.

* * *

Naar ik aanneem zal ik wel niet de enige zijn, die reageert op de vraag van de heer Herssens in het Tijdschrift nr. 2 van dit jaar.

Het militair kamp Senne heeft geen connecties met het Belgische riviertje de Senne, maar het was een (zeer groot) kamp, gelegen 8 km. ten noorden van Paderborn in Westfalen, waarmede het destijds door een elektrische trambaan was verbonden. Voorts was er een station aan de spoorlijn van Paderborn naar Bielefeld. Van origine (dus vóór de eerste wereldoorlog) een militair kamp en de basis van de VIIe Armee, werden er in de wereldoorlog krijgsgevangenen ondergebracht. Er zijn vijf verschillende series noodmunten van dit kamp bekend en wel :

- a. met WERTH-MARKE en SENNELAGER, 1, 5, 10 en 25 Pfennig, zink verkoperd of vernikkeld ;
- b. met WERT-MARKE en SENNELAGER, 5, 10 en 25 Pfennig, zink verkoperd of vernikkeld en 5, 10 en 25 Pfennig, ijzer ;

De series a en b zijn van het bekende type WERT(H)-MARKE met SENNELAGER recht.

- c. met WERT-MARKE en SENNELAGER (gebogen) eenzijdig, dus als de munt van de heer Herssens, 1, 2, 50 Pfennig, ijzer ;
- d. als c. doch op de keerzijde het waardecijfer, 5, 10 en 25 Pfennig, ijzer ;
- e. met omschrift KRIEGSGEFANGENENLAGER SENNE, 1 Pfennig, ijzer.

F. BINGE

België - stuk van 50 F. 1940

M. Maurice Gilson, 19 Bas du Village, 6412 te PESCHE, bezit een 50 F stuk van 1940 met Nederlands-Frans inschrift en randschrift in

positie A. Het vertoont twee eigenaardigheden : ontbreken van het kruisje boven de kroon en aanwezigheid van een klein driehoekje in het schild van West-Vlaanderen (bovenste rij, 3^e schild van links) onbestaande bij het normale type.

Deze variëteit « klein driehoekje » is voldoende gekend en zij komt zowel voor bij pos. A. als bij pos. B.

Anderzijds kent men ook, maar dan voor het jaartal 1939, exemplaren waar het kruisje ontbreekt (zie catalogus der munten van het koninkrijk België gepubliceerd door « Jeunesse Numismatique, n° 487. c) en d). Tot heden werd er nog geen melding gemaakt over stukken die beide eigenaardigheden vertonen. M. Gilson kwam graag te weten of deze variëteit niet door andere lezers gekend is.

Turkije

Nieuw stuk van 50 lira in zilver. Jaartal : 1972 19,5 - gr. Diameter : 34,5 mm. Herdenking van de 50^e verjaardag van het gevecht tegen de Grieken. Op de voorzijde : soldaat de paard. Op de keerzijde : afbeelding van de veldslag.

Canada.

In 1973 zal Canada een nieuw stuk van 25 cent uitgeven, ter herdenking van het eeuwfeest van de bereden politie (de Royal Canadian Mounted Police) die zeer veel bijgedragen heeft tot de ontwikkeling van het reusachtige canadese territorium. Op de keerzijde van het stuk zal een ruiter afgebeeld worden.

Een nieuw stuk van 1 dollar zal een ander eeuwfeest herdenken : dit van de toetreding van het prins Eduard eiland tot de canadese Confederatie.

Jersey

Dit onafhankelijk eiland zal een zilverstuk uitgeven ter herdenking van het zilveren huwelijksjubileum van koningin Élisabeth II en prins Philip.

HERNIEUWING VAN HET LIDGELD

Wegens de stijgende onkostendruk en de toepassing van de B.T.W. wordt het lidgeld vastgesteld op 250 fr voor 1974. Het lidgeld van de beschermende leden is vastgesteld op 375 fr minimum.

Om alle misverstanden te voorkomen, herinneren wij er u aan dat dit lidgeld alleen besteed wordt aan het E.G.M.P. en dat elke afdeling aan hun leden de nodige bijdragen mag bepalen om hun eigen onkosten te dekken.

VEILING FRANK STERNBERG ZÜRICH

30-11 en 1-12-1973 Bahnhofstrasse 84 8001 Zürich

Deze veiling was bijzonder aantrekkelijk voor de liefhebbers van de Romeinse numismatiek.

Alle zeldzaamheden waren in deze verkoop vertegenwoordigd :

Denarii — Labienus, Caius Antonius, Matidia, Tranquillina.

Antoniniani — Cornelia Supera, Regalianus, Dryantilla.

Argenteus — Decentius.

Siliqua — Priscus Attalus.

Solidi — Constantius III, Petronius Maximus, Avitus, Romulus Augustus.

Tremissis — Glycerius.

Wie interesse heeft voor deze katalogus (500 afbeeldingen) kan deze bestellen aan bovenstaand adres, 20 S Fr.

REKORDPRIJZEN

Op de laatste veiling te Zürich gehouden door Bank Leu AG. de 9^e mei 1973 werden enkele rekordprijzen behaald voor de volgende stukken Romeins keizerrijk :

Lot 407. Aureus Plautilla c. 4 54.000 S fr.

Lot 410. Aureus Diadumenianus c. 2 205.000 S fr.

Behandeld uw kollektiemunten met eerbied !

HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Ik bezit een nikkel 5 frank stuk van Leopold III Vlaams-Frans 1939, met kroon op rand. Als men de munt goed houdt t.t.z. met leeuw boven, komt het wapenschild op keerzijde dwars te staan. Het is noch munt- noch medailleslag. Weet iemand of deze slag nog voorgekomen is?

PAUL VAN STEIRTEGHEM Kerkstraat 61, 2780 St. Gillis-Waas.

Om administratieve reden worden de leden, die deel uitmaken van een afdeling, dringend verzocht te willen betalen aan hun afdeling. De leden die niet behoren tot een afdeling mogen hun bijdrage storten op P.C.R. 84.60.38 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde, de Broquevillelaan 53, 1200 Brussel.

De vreemde leden die niet in de mogelijkheid zijn hun bijdrage te storten op P.C.R. mogen een internationaal mandaat sturen op naam van de schatbewaarder mijnheer P. Le Maire, zelfde adres, of hem een bankcheque adresseren (tenminste als de onkosten van incassering aangerekend zijn). Zij worden verzocht, in geval van verzending van een cheque, port van 25 B.F. te betalen).

De Redactie doet een beroep op de goede wil der leden hun lidgeld te willen voldoen **vóór 1 januari 1974**, eventueel via de afdelingen. Hierdoor zal haar veel werk en gepaardgaande administratieve rompslomp merkelijk verlichten.

Het voorkomt vele missingen en de onderbreking bij verzenden van het maandblad.

Zij dankt de leden voor hun tuchtvolle medewerking.

DRINGENDE OPROEP

Begin december 72 drongen dieven bij ons binnen en ontvreemdden naast elektrische apparaten (bandrecorder, platendraaier enz.) ook 3 oude munten. Vier dagen later waren de inbrekers reeds « gepakt » en de meeste zaken kreeg ik later terug ; van de munten echter geen spoor...

Ik ben geen echte verzamelaar, doch deze munten betekenden vooral veel als « souvenir ». Daarom wil ik nog één kans proberen :

« Wie kan 3 oude zilveren munten terugbezorgen, die vooral souvenirwaarde hebben ? a. *Philips IV* van Spanje b. Verenigde Provincies met leuze : *Res parvae concordia crescunt* (deze beide dragen datum 1659 en 1661, indien ik mij goed herinner) c. Renaissance-namaak v. Romeinse *Nero*-munt, met sporen v. goudverf. Deze stukken werden ontvreemd begin december '72, en wellicht op de oude-markt te koop aangeboden. Ik ben bereid de betaalde som te vergoeden.

J. COLEMONT Dorpstraat 21, 3742 Martenslinde.

Ik bezit een penning in zilver.

Op de ene zijde staat half-verheven de beeltenis van Philips II met rondom, Philippus D.G.HISP.REX z^c

Op de andere zijde staat half verheven Farnese met rondom, ALEXANDRE FARNES:PAR:PLA:DUX

Onderaan in diens kraag staat 1587 als jaartal. Wat wil dit allemaal zeggen? Bij welke gelegenheid werd hij uitgegeven?

MARCEL AERNOUT, Neerstraat 41, 9160 Hamme.

Te koop

Volledige verzameling van ZWEDEN. Vanaf 1652-1973 met o.a. 4 Rigsd. 1864. Totale waarde volgens katalogus 42000 fr. Telefoneren n. 03 / 88.33.89.

Ik was laattijdig ingeschreven bij de Koninklijke Munt te Brussel om de Set 1972 België Frans + Vlaams nog te verkrijgen.

Kan iemand deze set nog bezorgen tegen betaling of ruiling met reeksen 1971 of 1973.

ÉVRARD A., Muggenberglei 279, 2100 Deurne.

Numismatica Leuven

Vanaf november zal de afdeling Leuven-Numismatica, haar vergaderingen houden in een nieuw lokaal.

Café Brasserie Nationale, Tiensevest 20, 3000 Leuven (tegenover station).

Afdeling Gent.

Deze afdeling houdt haar bijeenkomsten vanaf heden op de eerste zaterdag van de maand en de derde zondag vanaf 15 uur in Lokaal Colombophile (zuidstation)

NUMISMATISCHE NIEUWJAARSKAARTEN

De Koninklijke Bibliotheek geeft dit jaar een reeks zichtkaarten uit.

Uit haar collectie werden hiervoor enkele bijzondere munten genomen.

De Reeks bestaat uit zes kaarten met referentie M 11 tot M 16
M 11 gouden helm, Lodewijk van Male (1346 / 84) Vlaanderen
M 12 Gouden Leeuw Filip de Goede (1433 / 67) Henegouwen
M 13 Florijn zilveren karolus karel V (1506 / 55) Brabant
M 14 Gouden Souverein Albrecht + Isabella (1598-1621) Brabant
M 16 zilveren Leeuw Brabantse omwenteling (1790)

Elke kaart kost 10 fr. Deze prijs omvat de kaart zelf, een tussenblad met wensen en een speciaal omslag.

—« Er dient opgegeven of men nederlandstalige of franstalige kaarten wil »—.

Te bestellen door storting op P.R.K. 95.72.61. van Cercle d'Etudes Numismatiques Boulevard de l'Empereur Brussel met opgave van de gewenste referentie nummers.

**Hebt u niet vergeten uw bijdragen te voldoen voor 1974.
250 fr lid — 375 fr erelid. Doe het nog vandaag.**

INTERNATIONALE RUILBEURS

Internationale Ruilbeurs. Tilburg.

Wegens de autoloze zondagen gaat de ruildag te Tilburg door op ZATERDAG 15 December 1973.

Stadsschouwburg Centrum Tilburg van 10 tot 17 uur. .

Telefoon 013-67.68.70.

J. JUSSEN, Voorzitter.

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT EN
PENNINGKUNDE — AFDELING GENT

GROTE INTERNATIONALE NUMISMATISCHE RUILBEURS

Op zondag 5 mei 1974 van 9 tot 18 uur

IN DE GROTE FEESTZAAL « VOORUIT » — Sint-Pietersnieuw-
straat 27, Gent

Reservatie der tafels vóór 15 april aan **De heer E. Rouquart,**
H. Waelpuutstraat 9, 9000 Gent.
100 fr. per tafel, op P.C.R. 133779.

Drank- en eetgelegenheid in het restaurant aan voordelige prijs
Buffet in de zaal.

INHOUDSTAFEL 1973

OUDHEID

Pauwels, Beroemdheden op munten uit de oudheid, p. 40/42. — 149

Hendrickx, Kuringen een karolingische muntplaats, p. 42/43.

MIDDELEEUWEN

Frère, De Monetaire toestand rond de x^e eeuw, p. 17/20.

Hendrickx-Claassen, Muntplaatsen en muntheren in de beide Lim-
burgen, p. 51/59.

Pauwels, Slavenplaten, p. 71/72.

Cockshaw, De omloop v/d goudstukken uit Rijnland in de middel-
eeuwen, p. 90/96,
p. 110/115.

NIEUWE TIJD

Van Keymeulen, Een onuitgegeven munt van Salzburg, p. 2/3

Schoonheydt, Het primitieve geldwezen, p. 21/22.

De Mey, Belegeringsmunten van het grote Oproer, p. 59/64,
68/69.

— Ducaton, Patagon, Schelling uit het Luikse, p. 70/71.

Lesseliers, Franse muntuitgifte voor Vlaanderen, p. 121/124.

HEDENDAAGSE TIJD

Lippens, Wetgeving op de muntvondsten in België, p. 3/4.

Wyckaert, De Monumentenwet in Nederland, p. 4.

Weiller, Het Penningkabinet te Luxemburg, p. 5/6.

Van Laeken, Munten van Saarland, p. 65/67.

Louckx, Twee munten twee geleerden Koch en Van Pettenkofer,
p. 73/80.

Weber, Eigenaardige manier van datering Spaanse Munten, p. 133/6

Wyckaert, De Chinese muntstukken voorzien van lokale contra-
merken, p. 136/8.

Van den Kerkhove, Officiële naslagen van hedendaagse gouden
munten, p. 138/140.

J. C. Wold, Hoe de ijzeren Kissi pennies door muntstukken ver-
vangen werden, p. 141/6.

BIBLIOGRAFIE

Anzadok, Voor leek en beginneling, p. 12.

— Romeinse keizersmunten, p. 80.

Philippen, Brusselse munten van Willem 1, p. 81

Jenkins, Monnaies grecques, p. 96.

ALGEMEEN

Enno van Gelder, Geschiedenis v/d Rijksdaalder, p. 23/29.

Enno van Gelder — Geschiedenis van de Gulden, p. 33/39

PENNINGEN

Pauwels, Penningen om mee te rekenen, p. 44/46.

Pittoors, Een vervalste penning van 1509, p. 109.

— Een Penning van Nurenberg, p. 115/120.

Louckx, twee medailles v/d franse president in 1920, p. 124/125.